

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maandoverzicht nr. 2 - 1973  
(Tijdvak van 1-2-1973 t/m 28-2-1973)

I N H O U D

Nr. 1.132.798

	Blz.
Bond voor Dienstplichtigen	1
Eenheidspolitiek in mineur	5
De activiteiten van de CPN met betrekking tot de CAO-onderhandelingen.	9
Strijd voor werkgelegenheid	11
De herdenking van de Februaristaking	13
Vietnam-manifestaties van de Maoïstische groepen	14
De Spaanse communisten in Nederland	17
CEAUCESCU en de politiek van Roemenië	18

## Bond voor Dienstplichtigen

Op 2, 3 en 4 februari j.l. vond in Drakenburg (Hilversum) het vijfde congres plaats van de "witte" BVD. Ongeveer 80 personen woonden de diverse vergaderingen bij.

Het Politiek Komitee (Polkom), belast met de voorbereiding van dit congres, had een procedure voorgeschreven die een intensieve uitwisseling van gedachten tot gevolg bleek te hebben. Zelfs werd een zogenaamd mini-congres (25 nov. 1972) noodzakelijk geacht om een tussentijdse balans op te maken van de discussies. Uitgaande van het besprokene op dit mini-congres stelde het Polkom een aantal stellingen samen die, naar het meende, een waarheidsgetrouwe afspiegeling waren van de tot dan toe gevoerde discussies. In feite echter gaven ze voornamelijk de gedachtengang van het Polkom weer. Vooral de afdelingen Nijmegen, Ede en Breda, die een afwijkend standpunt innamen, reageerden fel. (Een enkele maal was het woord "fractievorming" al gevallen, zij het onder protest van het blok Nijmegen, Ede en Breda.)

Het kernpunt van de controverse betrof de rol die moest worden toegekend aan de VVDM inzake de verwezenlijking van de eigen doelstellingen: is de VVDM wel (Polkom) of niet (oppositie) praktisch het enige milieu waarin de BVD haar bijdrage aan de totstandkoming van het socialisme kan leveren? Met andere woorden, ter discussie stond de vraag of deelname aan de anti-kapitalistische strijd zich voornamelijk zou moeten afspelen in de vakbondssfeer dan wel ook daarbuiten.

Om eindeloze discussies op het congres te voorkomen werd alsnog succesvol gepoogd een compromis te vinden, zodat zowel het Polkom als de oppositie bij voorbaat de belangrijkste stellingen (die waarin gesproken werd over het doel van de BVD) onderschreven. Er werd overeengekomen dat over deze (eerste vijf) stellingen op het congres niet gestemd zou worden. Over de resterende stellingen, die praktische BVD-zaken behandelen, zou wel stemming plaatsvinden. Kandidaten voor een nieuw te vormen Politiek Komitee, uiteraard alleen dan gekozen wanneer ze de stellingen waarover door het Congres uitspraak was gedaan, konden onderschrijven, zouden impliciet de eerste vijf (doel)stellingen, waarop de resterende stellingen geënt waren, aanvaarden. Omgekeerd betekende dit dat het huidige Polkom, dat deze eerste vijf stellingen al onderschreef, in aanmerking kwam voor herverkiezing. Voor de stemming werd echter de diverse "tendenzen" nog de mogelijk-

heid gegeven hun visie mondeling toe te lichten.

W. SC: , die het Polkom-standpunt vertolkte, stelde dat ook in die gevallen waarin soldatenverzet betekent ageren tegen (bijvoorbeeld) de krijgstucht als zodanig - en niet alleen, zoals tot dusverre, plaatselijk en tijdelijk ageren tegen de als onredelijk ervaren toepassing ervan - een soldatenvakbond (de VVDM) onontbeerlijk was. Een belangrijk aspect van vakbondsacties, aldus W. SC: , is dat "in laatste instantie door vakbondsactie niet alleen maar de direkte overheersing (door de legerleiding) maar óók de politieke macht (van de vakbond) zichtbaar worden zal; .... juist de politieke aspecten van de strijd maken dat de VVDM aansluiting zal zoeken bij de vakbeweging".

Poneerde het Polkom de stelling dat met name de organisatorische kracht van de VVDM van positief belang is voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de BVD - met daaraan gekoppeld de idee dat het derhalve zaak is dat de BVD-activiteiten gericht moeten zijn op versterking van de VVDM - de afdelingen Ede, Nijmegen en Breda brachten naar voren dat "de VVDM een geschikt kader kan vormen voor de organisatie van de soldaten in de kazerne, maar dat niet altijd hoeft te zijn".

Veel sterker dan het Polkom bleef de "fractie" Ede-Nijmegen-Breda vasthouden aan de politieke lijn, uitgestippeld op het BVD-congres in 1970 en gebaseerd op het inzicht dat het leger, als beschermer van de kapitalistische belangen, ongeschikt gemaakt dient te worden voor een dergelijke functie. Als doel op langere termijn werd in 1970 aanvaard: "de omverwerping van het kapitalistische systeem".

Ede, Nijmegen en Breda konden zich wel verenigen met de gedachtegang dat de BVD mede een bijdrage moet leveren aan de versterking van de VVDM, maar tegelijk pleitten zij ervoor dat "zij (de BVD) daarnaast het als haar taak beschouwt om de soldaten tot solidariteit met het nationale en internationale proletariaat te brengen".

De woordvoerder van de drie afdelingen benadrukte dan ook de noodzaak meer aandacht te besteden aan agitatie en propaganda, zich ook sterker te richten op de niet-dienstplichtigen (de jonge arbeiders) en in de Soldatenkrant meer discussiestukken op te nemen. Inschakeling van de jonge arbeiders zou het mogelijk maken aan het soldatenverzet een breder karakter te geven en aan te tonen dat het soldatenverzet geen zaak op zichzelf is, maar een onderdeel van de strijd die heel het proletariaat, nationaal en internationaal, voert tegen het kapitalisme.

Na deze uiteenzetting, waaraan geen discussie werd verbonden, werd overgegaan tot stemming over de stellingen, die bepalend zouden zijn voor de positie van de witte BVD in de nabije toekomst. Daarbij werd door B. DA , nog altijd een gezagvol BVD-er, opgemerkt dat diegenen die zich met deze stellingen niet konden verenigen wel mochten deelnemen aan het soldatenverzet, maar niet in de hoedanigheid van BVD-er.

De stellingen werden met meerderheid van stemmen aangenomen.

De stellingen stellen o.m. de scholing voor alle BVD-ers verplicht, evenals een actieve inzet voor en in de VVDM.

Stelling 9 maakt het mogelijk dat ook BVD-ers zich kandidaat stellen voor een functie in het Hoofdbestuur van de VVDM, met de restrictie dat "het aantal BVD-ers niet in strijd mag zijn met de werkelijke invloed onder de actieve leden".

Tevens wordt in een aantal stellingen de BVD-organisatie gepreciseerd. Tegen de verwachting in (hetgeen niet hoeft uit te sluiten dat dit alsnog in de toekomst zal veranderen) blijft toch aan de BVD-burgers slechts een ondersteunende taak toebedacht. Niet de regio-vergadering (voor burgers) maar de landelijke soldatenvergadering (l.s.v.) geeft richtlijnen uit voor het werk in de kazerne. "Wanneer de l.s.v. niet op tijd bijeenkomt, worden richtlijnen uitgegeven door het Polkom" (stelling 12). BVD-werk dat geen directe betrekking heeft op de activiteiten onder de soldaten wordt georganiseerd in 4 commissies, te weten: propaganda, scholing, studie/onderzoek en agitatie.

Het Algemeen Secretariaat is, onder supervisie van het Polkom, verantwoordelijk voor de organisatie en administratie, de communicatie onder de leden, samenstelling van het kaderblad en uitgifte van de soldatenkrant.

Het Polkom heeft als taken:

1. De contacten naar buiten.
2. Het directe contact met eventuele BVD-leden in het VVDM-HB.
3. Het zorg dragen voor de eenheid naar buiten en de interne discipline in de BVD.
4. De voorbereiding van congressen en landelijke soldaten-vergaderingen.
5. Het toezicht op de uitvoering van de l.s.v.-besluiten en de controle op de bovengenoemde 4 commissies.

Tenslotte kan het Polkom, voor advies of voor de uitvoering van haar-taken, ad-hoc-commissies in het leven roepen.

Van de BVD-leden wordt verwacht dat zij deze uitgangspunten onderschrijven en dat zij in de kazernes werken in direct of indirect contact met de l.s.v. (via de afdeling) en onder de richtlijnen ervan; buiten de kazernes mogen BVD-leden (i.c. de "burgers") uitsluitend onder een van de commissies of het Algemeen Secretariaat activiteiten ontplooiën. Hoogste orgaan in de BVD blijft het congres, dat door het Polkom, de l.s.v. of drie afdelingen bijeengeroepen kan worden.

Het eerstvolgende congres zal in oktober 1973 plaatsvinden.

Het congres werd besloten met het zingen van de "Internationale".

### Eenheidspolitiek in mineur

Sedert het begin van de verkiezingscampagne heeft de CPN-leiding er voortdurend bij haar leden op gehamerd, dat er een situatie ontstaan was die mogelijkheden bood om in de eenheidspolitiek een nieuw stadium te bereiken, te weten: het mede verantwoordelijkheid dragen voor het regeringsbeleid. Op grond van de te verwachten verkiezingsresultaten zou volgens de CPN-opvatting een "progressieve regering" tot de mogelijkheden behoren. De te verwachten winst voor de CPN en de positie die zij zich bij buitenparlementaire acties had weten te verwerven, zouden het betrekken van de CPN bij de vorming van zo'n regering onvermijdelijk maken. De belangrijkste CPN-verkiezingsleus hield dan ook in dat er hoe dan ook een nieuwe, d.w.z. progressieve regering moest komen. Dat betekende overigens niet dat toeneming van het CPN-zeteltal pas op de tweede plaats kwam; integendeel winst voor de CPN zou voor de totstandkoming van een linkse regering een extra garantie zijn.

Na de verkiezingen is de CPN onverminderd blijven aandringen op de vorming van een progressieve regering, die gebaseerd zou zijn op samenwerking van socialisten en communisten, of die althans een deel van de CPN-eisen zou realiseren. Om aan te geven dat dit ook de wil was van de werkende bevolking, maakten "De Waarheid" en ook andere dagbladen melding van (door de CPN geïnspireerde) oproepen van arbeiders in verschillende bedrijfstakken, waarin de noodzaak van communistisch-socialistische samenwerking werd benadrukt. Het succes van de Vietnamdemonstratie in Amsterdam op 23 december 1972 en de nationale Vietnammanifestatie in Utrecht op 6 januari 1973, die door allerlei regionale en lokale acties werden gevolgd, was - volgens de CPN-opvatting - vooral te danken aan het feit dat CPN en PvdA in de verschillende comité's eendrachtig hadden samengewerkt en versterkte derhalve de CPN-leiding in haar opvatting dat de PvdA-leiding bereid gevonden zou kunnen worden om met de CPN van gedachten te wisselen over het beleid van een eventuele progressieve regering, opdat deze door de CPN zou kunnen worden gesteund.

De kernpunten van zo'n beleid waren neergelegd in een Verklaring van het Dagelijks Bestuur van de CPN, die op 22 december 1972 werd gepubliceerd. Deze kernpunten waren zodanig geformuleerd, dat ze naar de mening van de CPN-leiding geen aanleiding zouden kunnen geven tot diepgaande meningsverschillen. Tekenend voor de hooggespannen verwachtingen is wel de constatering van fractievoorzitter M. BAKKER in een eind januari

1973 gehouden toespraak tot partijgenoten in Noord-Holland, dat de "grote dooi" in de betrekking tussen CPN en PvdA was ingetreden doordat het (ongemotiveerde) anticommunisme in snel tempo verminderde. De eenheidspolitiek van de CPN was volgens hem in een nieuwe en beslissende fase gekomen; het was slechts zaak de inzake Vietnam tot stand gekomen samenwerking over andere terreinen uit te breiden.

Blijkbaar waren de verwachtingen echter te hoog gespannen, want in de afgelopen maand klonk in de CPN-commentaren op het politiek en maatschappelijk optreden van de eventuele toekomstige partners kritiek door die met de oorspronkelijke verwachting omtrent samenwerking op hoog niveau nauwelijks is te rijmen. De CPN-leiding doet het thans voorkomen alsof het streven om de PvdA deel te doen uitmaken van een regering een bestanddeel is van een weloverwogen "kapitalistische" manoeuvre, die bij een crisis in het kapitalistische systeem wel vaker wordt gehanteerd met het oogmerk verdeeldheid te brengen in de rijen der arbeidersklasse. De minder toeschietelijke houding van de CPN werd onder meer merkbaar bij de voorbereiding van de herdenking van de februaristaking. Hoewel het van CPN-zijde zo werd voorgesteld alsof het PvdA-gewest Amsterdam weigerde tot een gemeenschappelijke oproep te komen, is het waarschijnlijker dat een gezamenlijke oproep er niet is gekomen omdat de CPN onder een gezamenlijke oproep alleen wilde verstaan dat de PvdA zich zou aansluiten bij het door de CPN gecontroleerde herdenkingscomité. Openlijke kritiek op de PvdA werd gebracht door partijvoorzitter HOEKSTRA in een op 28 februari 1973 gehouden toespraak tot kaderleden van het district Amsterdam. De heer HOEKSTRA verweet de PvdA dat zij gevaarlijke concessies had gedaan aan rechts, daarbij de signalen uit de massabeweging negerend. In dit kader behoeft het geen verbazing te wekken, dat de heer HOEKSTRA in zijn toespraak stelde dat de CPN tegenover een nieuwe regering - ook wanneer de PvdA daarin een rol zou spelen - een zakelijke houding aan zal nemen en haar op haar daden zal beoordelen.

Ook het beleid van de vakbeweging, gericht op nivellering van de inkomens, vormt volgens de CPN-leiding een onderdeel van de kapitalistische opzet om de arbeidersbeweging intern te verdelen. De staking bij Hoogovens bracht de CPN dan ook in een moeilijk parket. Enerzijds kon zij het zich in het kader van de eenheidspolitiek niet permitteren openlijk van het vakbondsbeleid afstand te nemen, maar anderzijds wilde zij, als partij die pretendeert alle werkers van hoog tot laag

te vertegenwoordigen, niet een beleid ondersteunen dat tot een conflict tussen twee groepen werkers aanleiding zou kunnen zijn. In de oplossing die werd gekozen doet de CPN voorkomen alsof de gedachte aan nivellering voortgekomen zou zijn uit ondernemerskringen ten behoeve van consolidering van de winsten. Dat er toch bij Hoogovens, zogenaamd "een onderneming met ideale sociale voorzieningen", een staking is uitgebroken, is in de CPN-visie een teken van "het gerijpte inzicht onder de massa" met betrekking tot de internationale vervlechting van het kapitaal.

De teleurstelling die de CPN-leiding heeft moeten ervaren in haar streven om in deze formatieperiode het doel van haar op samenwerking van socialisten en communisten gebaseerde eenheidspolitiek een stap dichterbij te brengen doordat de CPN in de gelegenheid gesteld zou worden voor een progressief beleid medeverantwoordelijkheid te dragen, heeft haar geloof aan het uiteindelijke succes van de gehanteerde methode niet aan het wankelen gebracht. Als het middel dat tenslotte tot succes moet leiden beschouwt de CPN onveranderd de massabeweging, d.w.z. de buitenparlementaire actie, waarin de samenwerking tussen socialisten en communisten naar haar oordeel zo duidelijk als stuwende kracht aan de dag treedt dat ook op parlementair gebied samenwerking onvermijdelijk wordt.

In afwachting daarvan is de CPN er op bedacht de mogelijkheden tot samenwerking met als verwant beschouwde partijen voor de toekomst niet te bemoeilijken door al te verschillende standpunten in te nemen met betrekking tot praktische politieke kwesties. Zo heeft de CPN, op grond van de overweging dat bij PvdA en PPR de belangstelling voor de Europese veiligheidsproblematiek groeiende is, een alternatief ontwikkeld voor de ook in eigen kring als vrij ongenueanceerd ervaren leus "Nederland uit de Navo". Blijkens een verslag in "De Waarheid" heeft partijvoorzitter HOEKSTRA in de Tweede Kamer op 20 februari 1973 de aandacht gevestigd op een Europees veiligheidssysteem als alternatief voor het Navo-lidmaatschap. Zo'n systeem zou er op gericht moeten zijn de Amerikaanse invloed in Europa terug te dringen en zou het volstrekte en onaantastbare recht op soevereiniteit - vooral voor kleinere landen - moeten vastleggen. Hij achtte het denkbaar dat in een dergelijk systeem ruimte zou bestaan voor door de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten gegarandeerde atoomvrije gebieden, waarvan Nederland deel zou moeten uitmaken.



Door vermindering van de bewapening en het atoomvrij maken van het land zou Nederland, aldus de heer HOEKSTRA, alvast een eerste stap naar de totstandkoming van zo'n systeem kunnen zetten.

### De activiteiten van de CPN met betrekking tot de CAO-onderhandelingen

Mede doordat veel CPN-leden zich hebben ingezet om de in de afgelopen maanden gehouden Vietnam-manifestaties succesvol te laten verlopen, zijn de activiteiten van de CPN op het sociaal-economische vlak beperkt gebleven. Tijdens de onderhandelingen over de CAO's in de bouwnijverheid en de havens werd van partijzijde vrijwel uitsluitend de volledige inwilliging van de door de vakbonden gestelde eisen verlangd. Van enige oppositie tegen deze CAO's van de zijde van de partijleiding was geen sprake. Zelfs werd de Rotterdamse Havencommissie - die tijdens de havenstaking in 1970 op instigatie van de heer F. MEIS werd gevormd en waarin thans vrijwel alleen nog maar CPN-leden zitting hebben - door de partijleiding ernstig bedreigd, omdat zij in een pamflet had opgeroepen tegen de door de bondsonderhandelaren bereikte CAO te stemmen. De Havencommissie, die tot de slotsom was gekomen dat de CAO weinig voordeel bracht voor de arbeiders, klaagde erover dat het partijdagblad "De Waarheid" de in de CAO overeengekomen loonsverbetering wel als een hele vooruitgang van de arbeiders bestempelde. Partijfunctionarissen maakten de commissie daarop duidelijk dat in "De Waarheid" het standpunt van de partijleiding werd weergegeven - voor de bepaling waarvan ook andere (meer politieke) motieven konden worden gebruikt - en dat ook de Havencommissie geen daarvan afwijkende mening mocht verkondigen.

Ten aanzien van de gebeurtenissen rond de Metaal-CAO heeft de partijleiding een min of meer eigen standpunt ingenomen. Daarbij werden eisen geformuleerd ten aanzien van de loonsverhogingen die ver uitstaken boven de in het "Centraal Akkoord" overeengekomen loonsomstijging. Volgens de CPN-leiding heeft het "Centraal Akkoord" heel weinig waarde, omdat het "inmiddels allang door de concerns en de overheid met hun prijsopdrijving is verbroken".

De CPN toonde zich, evenals de vakorganisaties, voorstander van nivellering van de lonen, echter onder voorwaarde dat die nivellering niet ten koste gaat van de inkomens van de hoger betaalden, maar van de winsten van de ondernemers. De partij staat dan ook niet achter de eisen zoals die door de Industriebonden o.a. bij Hoogovens worden gesteld.

De gebezigde tactiek zou namelijk direct al hebben geleid tot innerlijke verdeeldheid van de arbeidersklasse, hetgeen een

~~aanmerkelijke verzwakking van de strijtposities kan betekenen. Dat~~  
had voorkomen kunnen worden als bij de berekening van de looneisen  
was uitgegaan van de salarissen van het hogere kader (voor iedereen  
een salarisverhoging van bijv. 3½% van f 35.000,--), zodat midden-  
groepen en lager betaalden eensgezind zouden kunnen strijden voor  
een werkelijke loonsverbetering

Deze stellingname heeft er overigens niet toe geleid dat de  
CPN afstand heeft genomen van de acties bij Hoogovens. Integendeel,  
de acties werden enthousiast begroet, omdat zij duidelijk de strijd-  
vaardige houding tot uitdrukking bracht van de "arbeiders tegenover  
de ondernemers, die de bevolking brandschatten met hun ongekende  
prijsofdrijving en die zichzelf mateloos verrijken op kosten van  
anderen". Bovendien zouden de acties goede aangrijpingspunten kun-  
nen opleveren om verdergaande eisen af te dwingen. Partijgenoten  
die werkzaam zijn bij de Hoogovens moeten proberen de stellingname  
van de partij bij het overige personeel ingang te doen vinden en  
tevens is hen opgedragen het middenkader door discussie solidair te  
krijgen met de stakers. Overigens wordt in de CPN-publicaties de  
verdeeldheid van het personeel toegeschreven aan "de afleidings-  
manoeuvres van de directie, die door te doen voorkomen alsof zij  
de beste belangenbehartiger is van de lager betaalden, midden be-  
taalden en hoger betaalden, het personeel in verwarring brengen".  
Door vast te houden aan een loonsverhoging in centen én procenten zou  
de directie een verdeel en heers politiek proberen door te voeren,  
die er alleen maar op gericht is de loonkosten voor het bedrijf  
te drukken.

### Strijd voor werkgelegenheid

Door de partijleiding is recent de strijd voor het behoud en de uitbreiding van de werkgelegenheid een zeer hoge prioriteit gegeven. Enkele, in het dagblad "De Waarheid" verschenen, interviews over dat onderwerp hebben geresulteerd in het opstellen van een aantal te nemen maatregelen die moeten leiden tot terugdringing van de werkloosheid en tot verbetering van de positie van de werkloze. Deze maatregelen behelzen:

1. verbeteringen in de bestaande werkloosheidsregelingen, die vooral de langdurig werklozen moeten beschermen tegen een steeds verder gaande verlaging van hun inkomen. Door de Partijleiding wordt daarbij vooral gedacht aan verhoging van de uitkeringen en verlenging van de termijnen waarin van de regelingen gebruik gemaakt kan worden;
2. in de CAO's op te nemen regelingen die de arbeiders beter moeten beschermen tegen massale ontslagen. Deze regelingen moeten nadrukkelijk vastleggen dat de verantwoordelijkheid voor de werkgelegenheid bij de ondernemers berust. Daarnaast moet - door de ondernemers - een fonds gevormd worden dat de arbeiders hun volle loon garandeert totdat vervangende werkgelegenheid tot stand is gekomen;
3. stappen die de werkgelegenheid moeten uitbreiden. Daarbij stelt de CPN-leiding de eis dat hiermede snel een begin moet worden gemaakt, onder andere door de klaarliggende plannen voor grote bouwprojecten te gaan uitvoeren. Tevens wordt scherp stelling genomen tegen plannen om een selectieve investeringsheffing in de Randstad van kracht te laten worden. Naar de mening van de partijleiding is er geen reden om te veronderstellen dat die maatregel een verbetering zal brengen in de werkgelegenheids-situatie in de rest van het land, maar zou het enige effect zijn dat de werkloosheid in het westen van het land snel tot grote hoogte zal stijgen.

In het kader van de strijd voor werkgelegenheid zijn in het district Groningen van de CPN enige concrete stappen ondernomen. Op instigatie van de heer F. MEIS - bij die gelegenheid optredend als "adviseur" van de door hem gevormde actiecomité's - is een werkcomité gevormd, dat verantwoordelijk is gesteld voor het nemen van initiatieven en de uitwerking van acties. Het comité - waaraan de heer MEIS eveneens zijn "adviserende" medewerking verleent - kondigde als eerste activiteit een massale demonstratie aan, die in begin maart in Winschoten gehouden

zou worden. Vermoedelijk door de gebeurtenissen rond de metaal-CAO is recent besloten de datum van de demonstratie te verschuiven naar 31 maart.

De demonstratie zal zich voornamelijk richten tegen de plannen om de strokarton-industrie te saneren, omdat verwacht wordt dat dit uiteindelijk gepaard zal gaan met een verlies aan arbeidsplaatsen. Tevens zal van de regering worden geëist dat de voorwaarden voor de vestiging van nieuwe industrieën tenminste gelijk zullen worden aan die van het aangrenzende Westduitse gebied, zodat voorkomen kan worden dat in Nederland strokartonfabrieken moeten worden gesloten en tegelijkertijd in West-Duitsland plannen voor de bouw van nieuwe strokartonfabrieken ontwikkeld worden.

In kringen van de actiecomité's acht men de mogelijkheid dat sommige arbeiders - door de vele, weinig concreet resultaat gehad hebbende acties verder geradicaliseerd - tot hardere acties, zoals bedrijfsbezettingen of bezetting van de aardgaslocaties zullen overgaan, niet uitgesloten. Hoewel het niet de bedoeling is dat communisten tot dergelijke acties zullen overgaan en de CPN daarvoor ook geen verantwoordelijkheid wenst te dragen, zal men in de partij voor degenen die dergelijke initiatieven ten uitvoer brengen wel begrip tonen.

Activiteiten in de strijd voor het behoud van de werkgelegenheid zullen mogelijk ook ontplooid worden in Zuid-Limburg, waar de strijd zich voornamelijk zal toespitsen op de verdere sluiting van de steenkolenmijnen, en in Amsterdam, waar onder de bouwvakarbeiders enige onrust heerst doordat de werkloosheid onder de Amsterdamse bouwvakarbeiders steeds hoger wordt en arbeiders uit de provincie werkzaam zijn op grote Amsterdamse bouwprojecten. Daarnaast bestaat er nogal wat ontevredenheid over de tot stand gekomen CAO voor het bouwbedrijf, die niet heeft geleid tot een reële verbetering van de lonen. Voor de voorbereiding en de uitvoering van acties - waaronder ook begrepen zijn bezettingen van belangrijke bouwobjecten - is het door de CPN beheerste Amsterdamse Bouwvakactie Comité verantwoordelijk gesteld.

## De herdenking van de Februaristaking

Getrouw aan de traditie heeft ook dit jaar op 25 februari op het J.D. Meijerplein te Amsterdam de herdenking plaatsgevonden van de februaristaking van 1941. Aan de herdenking werd deelgenomen door ruim tienduizend mensen, hetgeen aanmerkelijk minder is dan vorig jaar, toen ruim dertigduizend mensen uit protest tegen de voorgenomen gratieverlening aan de "Drie van Breda" langs de "Dokwerker" defileerden. Toch kan nog gesproken worden van een massale opkomst, als het aantal deelnemers vergeleken wordt met dat van voor 1972, toen gemiddeld niet meer dan ongeveer 1500 mensen aan de jaarlijkse herdenking deelnamen.

Zoals gebruikelijk verscheen er naast de oproep van het Amsterdamse gemeentebestuur ook een oproep van het door de CPN gemanipuleerde "Februari-comité" om aan de herdenking deel te nemen. Daarnaast verschenen oproepen van verscheidene buurtcomité's en groepen bedrijfsarbeiders, daartoe uitgenodigd door CPN-activisten.

Het "Februari-comité", dat telkenjare tracht de herdenking te verbinden met actuele vraagstukken, trok in haar oproep een parallel tussen de februari-staking van 1941 en de "strijd voor zelfstandigheid en vrede voor Vietnam"; in beide gevallen was de strijd gericht op de verdediging van het zelfstandig bestaan "tegen de toenemende pogingen in de wereld om kleine volkeren op te slorpen". Het comité riep dan ook op tot het betonen van solidariteit en actieve hulp aan het Vietnamese volk in geld en goederen. Daarnaast hanteerde het comité ook haar min of meer traditionele leuzen tegen de vrijlating van de "Drie van Breda", tegen de wedloop in atoombewapening, tegen steun aan fascistische regimens, tegen rassendiscriminatie en tegen elke aantasting van de democratische rechten van het volk.

In een oproep in het dagblad "De Waarheid" werd gesteld dat "de herdenking van de februaristaking als nationale gebeurtenis een stimulans moet zijn geen mogelijkheid onbenut te laten om Noord-Vietnam en de bevrijde gebieden op doeltreffende wijze te helpen". Deze betekenis van de herdenking was, blijkens een verslag van de manifestatie in het partijdagblad, door de duizenden deelnemers goed begrepen, gezien het feit dat vele honderden door collectes bijeengebrachte guldens werden gestort op de girorekening van "Amsterdam helpt Hanoi".

\*

\* \*

### Vietnam-manifestaties van de Maoïstische groepen

De gebeurtenissen rond de beëindiging van de Vietnamese oorlog zijn voor de pro-chinese-communistische groepen, zoals voor zoveel andere groepen en partijen, aanleiding geweest solidariteitsacties voor de Vietnamese "vrijheidsstrijders" op te zetten.

Door de Socialistische Partij (S.P.) werd, middels het door haar opgerichte "Comité van mens tot mens", een min of meer spectaculair verlopen ansichtkaarten-actie gehouden. Deze actie bestond erin dat ansichtkaarten met afbeeldingen van slachtoffers van de Amerikaanse bombardementen verzonden werden naar willekeurige Amerikaanse burgers. Bij de verkoop van de kaarten - tegen kostprijs - de actie was niet bedoeld als financiële steunactie - werd daartoe adresmateriaal meegeleverd. Het belangrijkste oogmerk van de actie was de anti-oorlog-stemming in de Verenigde Staten te versterken. Er werden ongeveer één miljoen kaarten verzonden.

Voor de verspreiding van de kaarten werden door het comité in enkele maanden tijds ongeveer 3000 medewerkers aangetrokken. De werking van de medewerkers geschiedde voornamelijk op de daarvoor speciaal belegde propaganda-avonden, waarop o.a. een film werd vertoond over "de verschrikkelijke gevolgen van de Amerikaanse bombardementen". Het comité, dat om tactische redenen hetzelfde contactadres had gekregen als de "Brede Vietnam Beweging Nijmegen" waarin tal van politieke en maatschappelijke groepen samenwerken, maakte verder propaganda voor haar actie middels de organen van de S.P. en door pamfletten.

In overleg met vertegenwoordigers van de Noordvietnamese regering te Parijs heeft de dagelijkse leiding van de S.P. besloten de actie thans om te zetten in een actie voor financiële steun aan Noord-Vietnam. Daartoe worden - door de Noord-Vietnamezen gesigndeerd - steunaandelen van f 25,- verkocht. De aandelen worden door de S.P. vóór de ondertekening aan de Noordvietnamese vertegenwoordigers betaald. Ook de S.P.-afdelingen zijn verplicht de te verkopen aandelen van te voren aan de landelijke leiding te betalen. Mochten de afdelingen daardoor in financiële moeilijkheden komen, dan dienen de goed verdienende leden in die afdelingen de benodigde gelden voor te schieten.

De Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland - Marxistisch-Leninistisch (KEN/ml) organiseerde haar Vietnam-activiteiten middels het op haar instigatie opgerichte Landelijk Vietnam Comité (LVK). In het LVK werd, op basis van de stellingname dat zowel het Amerikaanse imperialisme als het Russische "sociaal-imperialisme" verantwoordelijk is voor het voortduren van de Vietnamese oorlog, de samenwerking tot stand gebracht met een aantal andere marxistisch-leninistische groepen, waaronder de Bond van Nederlandse Marxisten-Leninisten (BvNML). Naast de uitgave van pamfletten en een scholingsbrochure over de Vietnamese oorlog, verzorgde het LVK tevens de organisatie van enkele solidariteitsdemonstraties in Rotterdam en een schoolstaking in Amsterdam. De hervatting van de Amerikaanse bombardementen op geheel Noord-Vietnam in december 1972 leidde ertoe dat de deelname aan de demonstraties bepaald omvangrijk te noemen was. Massaal was de deelname aan de op 30-12-1972 te Rotterdam gehouden demonstratie, waartoe behalve door het LVK ook werd opgeroepen door een aantal andere partijen en groepen, zij het dat de door de organisatoren gehanteerde leuzen door deze groeperingen niet geheel werden overgenomen.

Uit de massale deelname aan de manifestaties concludeerde de leiding van de KEN/ml dat een belangrijke versterking van het anti-imperialistische front in Nederland tot stand was gekomen. De KEN/ml zag het als haar taak dat front in een organisatorische vorm te gieten. De juiste weg daartoe leek haar de omvorming van het LVK tot een "anti-imperialistische liga, de massa-organisatie van de communistische partij, die zich specifiek bezighoudt met de organisatie van de anti-imperialistische strijd". Concreet zou dat moeten betekenen dat het LVK zelfstandiger gaat optreden, een eigen landelijke leiding krijgt en zelf - d.w.z. onder eigen verantwoordelijkheid - een eigen centraal orgaan gaat uitgeven.

Een moeilijkheid bij de realisering van de anti-imperialistische liga is het feit dat het LVK thans nog fungeert als een massa-organisatie van zowel de KEN/ml als de BvNML. Goede leiding van de massa-organisatie vereist van de vertegenwoordigers van beide organisaties dat omtrent allerlei fundamentele politieke zaken eenzelfde mening bestaat. Verregaande meningsverschillen zullen automatisch leiden tot fractievorming in de leiding, tot onderlinge strijd en



tenslotte tot het uiteenvallen van de organisatie. Bij de KEN/ml bestaat de mening dat, als over fundamentele zaken overeenstemming bestaat, het niet juist is als de beide organisaties naast elkaar blijven bestaan. Door de landelijke leiding zal dan ook aan de BvNML worden voorgesteld een werkgroep te vormen, bestaande uit leden van de beide organisaties, die een discussiestuk moet voorbereiden waarin de politieke verschillen van mening én de overeenkomsten tegen elkaar worden afgewogen en dat moet dienen als wegbereider voor een eventuele fusie tussen de beide organisaties.

\*  
\* \*

## De Spaanse communisten in Nederland

In het voorgaande maandoorzicht werd reeds gememoreerd dat de Spaanse communistische partij PCE één van de organisatoren was van de solidariteitsbijeenkomst op 14 januari j.l. te Amsterdam. Het lag echter niet in het voornemen van de organisatoren de in de vergadering geuite verlangens als "communistische eisen" geboekstaafd te zien. Daarom werd er de voorkeur aan gegeven gebruik te maken van de namen van - al dan niet bestaande - organisaties, waaronder de "CISE" (Centrum voor Informatie en Solidariteit met Spanje), die nog in de oprichtingsfase verkeert.

Het was dan ook een lelijke streep door de rekening toen enkele dagen later in "De Groene Amsterdammer" (van 17 januari j.l.) nadrukkelijk gesteld werd: "Het CISE is communistisch georiënteerd en werkt samen met de CPN". PCE-kaderleden zagen in deze publicatie een "wraak-oefening" van leidende figuren van "Acción Fuego", die op uitdrukkelijke wens van CPN-zijde buitengesloten waren van de bijeenkomst op 14 januari j.l. wegens "anarchistische (= PSP) invloeden".\*)

De deelname van Spaanse werknemers aan de Hoogovenstaking was voor de PCE-leiding in Nederland een gerede aanleiding de socialistische Spaanse vakbond UGT uit te nodigen voor nader overleg. Ook de katholieke Spaanse arbeidersorganisatie HOAC werd uitgenodigd, maar zag van deelname aan de bespreking af. Besloten werd samen met de "Arbeiderscommissies (CC.OO.)", de (linkervleugel van de) Spaanse Socialistische Arbeiderspartij-PSOE, CISE-Amsterdam en "Vrij Spanje" een overlegorgaan van Spaanse organisaties te vormen. Gezamenlijk richtte men een solidariteitsverklaring tot de stakingsleiding bij Hoogovens, maar in de verklaring werd tevens verzocht er op toe te zien dat er geen represaillemaatregelen worden genomen tegen Spaanse werknemers die aan de staking hebben deelgenomen.

---

\*) "Acción Fuego" is de in Utrecht gevestigde hulp-organisatie, opgericht op Oost-Europees initiatief en bestaande uit Cud-Spanje-strijders (dissidente CPN-ers) en Spaanse communisten, die t.b.v. Spaanse politieke gevangenen geldinzamelingen en solidariteitsacties organiseert.

## CEAUCESCU-EN DE POLITIEK VAN ROEMENIE

Van 10 tot 13 april brengt de "meest geliefde zoon van het Roemeense volk", Nicolae CEAUCESCU, staatshoofd en leider van de Roemeense CP, een officieel bezoek aan Nederland. Het hier volgende stuk bevat een biografische notitie omtrent CEAUCESCU en een korte beschouwing over diens positie in de Roemeense politieke verhoudingen. Het geeft bovendien een aanduiding van de belangrijkste kwesties en achtergronden in de Roemeense binnen- en buitenlandse politiek.

### I. CEAUCESCU

CEAUCESCU werd op 26 januari 1918 geboren als tiende zoon van een kleine boer. Al op jeugdige leeftijd ontwikkelde hij communistische sympathieën die in 1936 leidden tot zijn aansluiting bij de toen nog kleine en clandestine CP. Binnen de communistische beweging begon hij zijn carrière in de jeugdorganisatie, die voor WO II overigens nauwelijks 1000 leden telde. In 1944 was hij secretaris van het CC van deze organisatie. Hij was toen al enkele malen veroordeeld tot gevangenisstraf, nl. in 1936, 1939 en 1940, wegens communistische agitatie.

Na de oorlog rees zijn ster snel. In 1945 werd hij candidaatlid van het CC van de partij en in 1948 volledig lid. In 1946 werd hij bovendien afgevaardigde in het Roemeense parlement. In deze periode waarin hij een belangrijk stuk politieke scholing opdeed d.m.v. partijcursussen, hield hij zich aanvankelijk vooral bezig met organisatiewerk binnen de partij. Spoedig echter werd hij overgeplaatst naar het politieke directoraat van het leger. Na ook nog een korte tijd te zijn opgetreden als vice-minister van Landbouw (1949-1950), bleef hij van 1950-1954 in de militaire sfeer als vice-minister van Defensie.

Toen zich aan het begin van de jaren vijftig de botsing voordeed tussen partijleider GHEORGHIU-DI en de Anna PAI -groep (communisten die voor en tijdens WO II jarenlang in de Sowjet-Unie geweest waren en die voor de directieven van Moskou veel gevoeliger waren dan de partijleider), koos CEAUCESCU, die evenmin als D. in de Sowjet-Unie tot communist was gevormd, de kant van de partijchef. Kort daarop, toen de zuivering van de Anna PAI -groep een feit was geworden, bereikte hij definitief de hoogste partijregionen. In 1954 deed hij zijn intrede in het partijsecretariaat en in 1955 werd hij

plaatsvervangend lid van het Politburo. In 1957 werd hij hiervan volledig lid.

Vooraf zijn functie in het secretariaat was van belang omdat hij hierin werd belast met de zg. organisatie- en kadervraagstukken. Deze post is in een CP altijd van vitaal belang, omdat degene, die haar bekleedt ten nauwste bij de regulering van het interne partijgebeuren betrokken is en bovendien in staat is, als een soort chef personeel, eigen aanhang binnen de partij te kweken. Dat verzuimde CEAUCESCU zeker niet en terwijl hij in zijn eenmaal bereikte functies telkens herkozen werd, ontwikkelde hij zich in snel tempo tot tweede man achter GHEORGHIU-DI .

Hij begon nu ook internationale ervaring op te doen die hij tot dan toe vrijwel geheel miste. In eerste instantie betekende dit contacten met Sowjetrussische topleiders, daarna reizen en ontmoetingen buiten het Oosteuropese blok. Zo was hij in 1962 en 1964 in Italië, eerst voor het bijwonen van het congres van de Italiaanse CP, daarna leidde hij de Roemeense delegatie die aanwezig was bij de begrafenis van de Italiaanse partijleider TO . Eveneens in 1964, nam hij deel aan een Roemeens bezoek aan communistisch China. Op het ogenblik is CEAUCESCU een van de meest bereisde communistische leiders: hij bezocht verschillende westerse landen, o.a. de Verenigde Staten (welks president NIXON trouwens ook Roemenië bezocht), baarde in 1971 opzien en ergernis binnen het Oostblok door zijn bezoek aan China en reisde in 1972 wekenlang door een reeks Afrikaanse landen. ~~Svensens~~ vorig jaar, in oktober, bezocht hij België en Luxemburg.

#### Hoogste trede

In maart 1965 bereikte CEAUCESCU de hoogste trede van de partijladder, toen hij de overleden GHEORGHIU-DI opvolgde als eerste secretaris, partijchef dus. Een titel die op het 9e partijcongres in juli 1965 werd omgezet in secretaris-generaal; bij deze gelegenheid werd verder het Politburo opgeheven en vervangen door een permanent presidium en een executief comité. CEAUCESCU, die zijn naam als energieke, bekwame, zo nodig meedogenloze apparatsjik en bestuurder ook in de hoogste functie alle eer aandeed, gebruikte deze en andere organisatorische wijzigingen om zijn concurrenten buiten spel te manoeuvreren en zijn aanhangers naar voren te halen. Hij slaagde

daarin bijzonder goed en reeds in 1967 had hij zijn machtsbasis zo-  
zeer geconsolideerd, dat hij de positie van staatshoofd kon innemen.

Sindsdien heeft hij zijn positie nog voortdurend versterkt. Zo heeft hij bijv. laten vastleggen dat de Roemeense partijleider deze functie uitoefent als secretaris-generaal van de partij en niet als algemeen-secretaris van het CC. De implicatie hiervan is dat de partijchef door het congres gekozen wordt, een log orgaan dat eens in de 4 of 5 jaar na veel voorbereidende activiteiten bijeenkomt, en niet door het CC dat meerdere malen per jaar zitting houdt en veel sneller bijeen te brengen is. Een belangrijk preventief dus tegen een "paleisrevolutie". Een ander middel waarvan CEAUCESCU zich vooral de laatste paar jaar heeft bediend om mogelijke mededingers kansloos te houden, bestaat in frequente functieroulering. Vorig jaar nam het op en neer, heen en weer van allerlei functionarissen in de Roemeense partij- en regeringstop zulke vormen aan dat in meer dan één commentaar de term "zuivering" viel. Hoe dit zij, feit is in elk geval dat de snelle en voortdurende functiewisselingen het een potentiële concurrent van CEAUCESCU bijzonder moeilijk maken aan het opbouwen van een eigen machtsbasis te werken. Verschillende kopstukken hebben dat onderwonden. Zo zagen bijv. TR I, enkele jaren geleden nog gedoodverfd als tweede man en nu o.m. vice-premier en minister van Binnenlandse Handel, en NICULESCU-MI ook een ster van de eerste grootte en nu o.m. minister van Onderwijs, hun positie binnen de partijtop ingeperkt.

Al met al kan worden vastgesteld dat weinig andere Oosteuropese leiders zoveel macht in hun land aan zich hebben weten te trekken als CEAUCESCU. De belangrijkste functies die hij op het ogenblik bekleedt, zijn de volgende: staatshoofd, algemeen-secretaris van de CPR en lid van alle toporganen van de partij, nl. permanent presidium, partijsecretariaat, executief comité en centraal comité; als staatshoofd opperste bevelhebber van de strijdkrachten; voorzitter van de vorig jaar ingestelde Raad voor Economische en Sociale Ontwikkeling, een orgaan dat een coördinerende taak op het hoogste niveau heeft en het laatste woord heeft in beslissingen op economisch en sociaal gebied; tenslotte leidt hij nog de commissie tot herziening van het partijprogramma.

#### Persoonsverheerlijking

Tekenend voor zijn positie zijn ook de aanzetten tot persoonsverheerlijking rond de Roemeense nummer één. Behalve als "geliefdste zoon van het Roemeense volk" zoals in het begin van dit stuk geci-

teerd, duidt de pers hem ook aan als "koene ziener", "wijze leider", e.d. En bij een bezoek van de partijleider aan Pitesti, zijn geboorteplaats, kwam de burgemeester in zijn toespraak tot deze retoriek: "Ik ken een man met zilveren hersencellen, wiens ogen glanzen zoals de zon na de storm. Ik ken een man met een groot vriendelijk hart. Ik ken een man - ik heb gezien hoe hij water uit de rivier dronk. Hij heeft de ziel van een dichter en een geest wijder dan de horizon. Ik ken een man wiens hart als vuur is. Ik ken een man die het lichtbaken voor dit land is. En deze man is kameraad Nicolae CEAUCESCU." \*)

## II. Oppositie

De cumulatie van macht bij CEAUCESCU, de ambitieuze economische ontwikkeling van Roemenië terwille waarvan de bevolking de buikriem steeds moet aanhalen, de binnen het Oostblok vaak sterk gecritiseerde Roemeense buitenlandse politiek, het zijn zaken die regelmatig de vraag doen rijzen of zij geen aanleiding zijn tot interne oppositie tegen de partijleider. Die blijkt er inderdaad af en toe te zijn. Of liever, bepaalde symptomen en feiten doen tot het bestaan van oppositie concluderen. Zo werden bijv. in 1972, in één jaar tijd, vijf van de zeven leden van het partijsecretariaat vervangen. Zoiets duidt niet op stabiliteit. De gedachte aan onenigheid ligt hier voor de hand. CEAUCESCU gaf het bestaan daarvan trouwens zelf toe toen hij vaststelde dat zijn economische politiek op verzet stuitte en dat er bij de uitvoering van die politiek sprake was van "nalatigheid" bij bepaalde figuren. Meer duidelijkheid kwam er op dit punt toen premier MA openlijk kritiek uitte op de ambitieuze politiek van de partijleider. Op 25 juni vorig jaar zei MA nl. in een rede in Cluj: "... hoe groot onze ambities ook zijn, het zijn onze werkelijke mogelijkheden die beslissend zijn voor de verwezenlijking van die ambities". Daarnaast wees hij, sprekend over het leiden van bedrijven, op de noodzaak van collectief management. Maar hij voegde daaraan toe dat de noodzaak tot een collectief leiderschap ook buiten de onderneming bestond, daar zelfs eens te meer. Algemeen werd toen aangenomen, dat MA snel het veld zou moeten ruimen. Dat is echter niet gebeurd. Overigens kan men ook niet zeggen dat de partijleider deze kritiek ter harte genomen heeft: hij handhaafde

\*) Vertaald uit Der Spiegel 23 november 1972.

zijn politiek en ging door met het versterken van zijn machtspositie.

In verband met mogelijke oppositie tegen CEAUCESCU wordt ook regelmatig het leger genoemd. Bekend is het verhaal van generaal SE , o.m. commandant van het militaire district Boekarest, die januari 1972 zou zijn geëxecuteerd omdat hij geheime militaire gegevens aan Moskou zou hebben doorgegeven. In het spoor van dit verhaal - waarvan het rechte nooit bekend is geworden - dook het gerucht op dat een groep pro-Sowjet officieren in juni 1971 toen CEAUCESCU zijn reis naar Peking maakte, zou hebben geprobeerd een staatsgreep uit te voeren. De (mislukte) poging zou hebben geresulteerd in de arrestatie van een veertigtal hoge stafofficieren onder wie zich toen ook al SE zou hebben bevonden. Wat hiervan waar zij, feit is dat begin vorig jaar PA , de CC-secretaris voor Defensie en Staatsveiligheid, werd vervangen. Ook kwam er in diezelfde periode een nieuwe wet op de contacten tussen Roemenië en buitenlanders. Daarbij werd de Roemenen, tenzij zij daartoe speciaal gemachtigd waren, verboden enige staatszaak met buitenlanders te bespreken. In dezelfde lijn ligt ook de eind vorig jaar aangenomen nieuwe defensiewet. Deze verbiedt erkenning van elke handeling van een vreemde mogendheid die in vredes- of oorlogstijd de nationale soevereiniteit aantast. Bezetting van Roemeens gebied door buitenlandse troepen wordt daarmee illegaal gemaakt. In de commentaren is niet ten onrechte deze wet beoordeeld als gericht tegen Moskou (BREZJNEW-doctrine) maar de interne betekenis was misschien nog wel zo belangrijk. Wanneer immers een interne oppositie tegen CEAUCESCU een beroep zou willen doen op "broederlijke hulp van Moskou" (vgl. Tsjechoslowakije) dan zou zij in botsing komen met een wet die is aangenomen door een, volgens communistische opvattingen, legaal gekozen volksvertegenwoordiging.

Men kan dus vaststellen dat CEAUCESCU zijn machtspositie voortdurend heeft uitgebouwd en van aanzienlijke beveiligingsmaatregelen voorzien. Daarbij komt nog dat CEAUCESCU's politiek binnen de Roemeense top niet fundamenteel controversieel is. Het gaat hier ook niet om een politiek die door CEAUCESCU zelf is ontworpen. Zowel de onafhankelijke koers t.o.v. Moskou als de opbouw van Roemenië tot een sterke industriestaat zijn al aan het eind van de jaren '50 begonnen door GHEORGHIU-DI . En sindsdien hebben voorstanders van een andere lijn nooit een kans gekregen. Wat

CEAUCESCU mogelijk zou kunnen bedreigen is dat hij m.n. in de industrialisatie politiek de neiging heeft de dingen te forceren. Vorig jaar waren er berichten dat hierdoor zijn populariteit bij de bevolking daalde. Of deze trend nog steeds doorgaat, is niet bekend. Eventuele rivalen van de partijleider hebben er in elk geval geen tastbaar gebruik van kunnen maken en CEAUCESCU voelde zich zowel vorig als kennelijk ook dit jaar zeker genoeg van zijn positie om zijn land herhaaldelijk voor het maken van buitenlandse reizen te verlaten.

### III. Interne politiek

Intern gezien is Roemenië een van de meest rechtzinnig communistische landen. Op al zulke beslissende punten als de exclusief leidende rol van de communistische partij, de beheersing van de nieuwsmedia, de centrale planning en regulering van de economie voldoet Roemenië aan de eisen die men aan een orthodox-communistisch land mag stellen.

#### Straffe binnenlandse politiek

De laatste paar jaren is er zelfs sprake van een doelbewuste verstrakking in de binnenlandse politiek. In juli 1971 nl. lanceerde CEAUCESCU een grote campagne tot "herstel van de ideologische zuiverheid op elk gebied", die een uitgesproken ongunstig klimaat schiep voor liberaliseringsverschijnselen. "Beslissend", zo heette het in het eerste van de zeventien actiepunten waarin de campagne werd samengevat, "is de voortdurende groei van de leidende rol van de partij". Pers, radio en televisie zijn hieraan geheel ondergeschikt: "Het is noodzakelijk dat de pers meer aandacht geeft aan het propageren van de ideologische standpunten van onze partij". Alle verdere publicistische arbeid, m.n. de literaire, heeft hetzelfde doel te dienen: "Er zal een strengere controle worden ingevoerd om publicatie te voorkomen van werk dat niet beantwoordt aan de eisen die onze partij op politiek-opvoedkundig gebied stelt".

De campagne beoogde niet alleen schrijvers en journalisten meer in de pas te dwingen, zij liet zich vooral ook voelen op sociaal-economisch gebied. Zo hield de in juli 1972 gehouden partijconferentie, die zich vooral bezighield met de economische



politiek, ondanks veel woorden over noodzakelijke vernieuwing, vast aan de oude idee dat een orthodox centralisme de juiste methode is om de nationale kracht te mobiliseren. Daarbij werden de arbeiders in alle toonaarden opgeroepen zich extra in te spannen om het lopende 5-jarenplan in kortere tijd te vervullen dan vastgesteld. Kennelijk om aan die oproep kracht bij te zetten en geheel passend in het raam van de ideologische campagne, werd er bovendien een strenge codex van gedragsregels gepubliceerd. In deze "Levens- en gedragsnormen voor Communisten" worden de Roemeense communisten (en uiteraard ook de niet-communisten) nalatigheid, verkwisting, egoïstische interesse en parasitisme als zware vergrijpen voorgehouden. De codex toonde eens te meer dat ook op economisch gebied CEAUCESCU en zijn medewerkers hun doeleinden proberen te bereiken door controle en disciplineren van de bevolking. Een bevolking die ook vóór de partijconferentie al onder zware druk stond van een in hoog tempo verlopende industrialisatie.

#### Geforceerde industrialisatie

Deze in feite geforceerde industrialisatie brengt mee dat een zo groot mogelijk deel van het nationale inkomen aan kapitaal-accumulatie wordt besteed, waardoor de arbeiders karig worden betaald en de consumenten niet aan hun trekken komen. Deze situatie wordt nog verscherpt doordat Roemenië al een aantal jaren bezig is de handel met het Westen in sterke mate uit te breiden. Al is het Oostblok nog altijd verreweg de belangrijkste handelspartner van Roemenië gebleven; deed zich daarbij nl. het verschijnsel voor dat naarmate de handel met het Westen groeide, Roemenië minder in staat bleek de toegenomen import uit het Westen met voldoende export te dekken. Daardoor zijn de Roemeense schulden bij diverse westerse landen sterk gestegen en om dat weer te compenseren worden allerlei goederen die de binnenlandse markt hard nodig heeft, geëxporteerd. De economische krachtsinspanning en de zelfopoffering die op deze wijze van de bevolking worden gevraagd, verklaren de ideologische campagne voor een belangrijk deel: CEAUCESCU heeft deze nodig om de bevolking te dwingen de inspanning vol te houden.

De samenhang tussen de verschillende elementen in de Roemeense politiek gaat echter nog verder. Het is niet alleen maar zo dat het ideologische element en het economische samenhangen, beide houden bovendien rechtstreeks verband met het Roemeense streven naar een zo groot mogelijke onafhankelijkheid t.o.v. Moskou. Kort samengevat: Door in de binnenlandse politiek de principes van het communisme naar Sowjetstijl nauwgezet en streng in acht te nemen, verwerft CEAUCESCU zich een stuk "onkwetsbaarheid" tegenover Moskou. De zeer dogmatische houding van CEAUCESCU op binnenlands terrein en de afwezigheid van door Moskou gevreesde liberaliseringstendenzen, ontnemen de Sowjetleider elke aanleiding tot kritiek op de ontwikkeling in Roemenië zelf. CEAUCESCU zal geen tweede DUBCEK worden. Deze "onkwetsbaarheid" nu gebruikt hij om zich in de buitenlandse politiek een zo groot mogelijke vrijheid te creëren. Datzelfde doel wordt intussen ook beoogd door de geforceerde industrialisatie. Immers, hoe minder Roemenië in economisch opzicht op Moskou is aangewezen, des te groter is de politieke speelruimte. En - zoals al werd vastgesteld - dezelfde strakke binnenlandse lijn die Moskou van kritiek moet afhouden, dient tevens weer om het hoge tempo van die industrialisatie gaande te houden en ev. spanningen te onderdrukken.

#### IV. Buitenlandse politiek

Of de interne spanningen die door deze politiek ontstaan, op den duur niet tot serieuze moeilijkheden zullen leiden, valt niet direct te zeggen. Ongetwijfeld wordt in Moskou gehoopt dat de ambitieuze politiek van CEAUCESCU zal mislukken zodat Boekarest tot een grotere aanpassing binnen het Oostblok gedwongen zal zijn. Inderdaad zijn er periodiek tekenen van een zekere aanpassing. Zo bleek Roemenië vorig jaar het Sowjetstreven naar COMECON-integratie, waar het zeer afwijzend tegenover staat, niet geheel te kunnen weerstaan. Los van de vraag of deze aanpassing nu al dan niet door interne oorzaken werd afgedwongen, feit blijft natuurlijk dat Roemenië, als WP- en COMECON-lid onder de rechtstreekse hegemonie van Moskou vallend, regelmatig niet aan concessies tegenover de Sowjetleiders ontkomen kan. Als recente voorbeelden van zulke concessies kunnen worden genoemd de nu blijkbaar in de lucht

hangende toenadering tot Praag en het feit dat van 12 tot 21 februari voor het eerst sinds lange tijd weer WP-oefeningen in Roemenië werden gehouden - zij het dat het hier om stafoefeningen ging waaraan geen werkelijke troepen te pas kwamen.

Nu gaat het er hier niet om de Roemeense tegemoetkomingen aan Moskou af te wegen tegen de daden van zelfstandigheid die Boekarest zich tegenover Moskou permitteert. Vast te stellen valt dat in de Roemeense buitenlandse politiek het streven naar groter onafhankelijkheid steeds weer zodanig naar voren komt dat van een constante kan worden gesproken. Het is daarom van belang na te gaan wat de leidende gedachten achter deze politiek zijn.

Inderdaad hebben de Roemeense leiders een samenhangend geheel van ideeën ontwikkeld, waarin deze politiek haar theoretische rechtvaardiging vindt: de Roemeense visie op de verhoudingen tussen de communistische partijen verschilt principieel van de Sowjetvisie. De kern van de zaak is dat de Roemenen en de Sowjets een verschillende betekenis toekennen aan de nationale staat. Het is verleidelijk en trouwens ook terecht om in dit verband te wijzen op het Roemeense nationalisme (dat zich o.m. uit in de krachtige verdediging van de economische belangen van de Roemeense natie) als eigenlijke en diepste grond van het verzet tegen het Sowjet-imperialisme. Maar het gaat hier om de ideologische vormgeving.

#### Geheiligd recht op soevereiniteit

Vanuit Roemeens standpunt bezien is de nationale staat de primaire factor, zowel in het internationale systeem als bij de opbouw van het socialisme \*). Alleen binnen het raam van de nationale staat kan volgens de Roemeense theoretici het socialisme gerealiseerd worden. De geschiedenis heeft nl., aldus de Roemenen, bewezen dat de socialistische revolutie steeds voortkomt uit de tegenstellingen binnen een bepaalde natie en alleen succes heeft omdat zij geleid wordt door degenen die tot die natie behoren. Elke natie heeft immers een eigen cultureel en economisch karakter, specifieke problemen en tradities, waarmee rekening moet

\*) N.b.: Het gaat hier uiteraard niet om democratisch socialisme naar westers spraakgebruik.

worden gehouden bij de socialistische opbouw. Als dat niet gebeurt, dan wordt die opbouw in gevaar gebracht. En omdat alleen wie deel uitmaakt van de natie in kwestie en meer in het bijzonder de nationale CP in staat is hier de juiste weg te vinden, moeten buitenstaanders, ook socialistische buitenstaanders, zich van elke inmenging onthouden. Het aan de macht komen van de arbeidende klasse leidt daarom niet tot het verdwijnen van de nationale staat, het brengt deze alleen op een hoger niveau. Op dat niveau boeten de meest kenmerkende attributen van de nationale staat, soevereiniteit en onafhankelijkheid, niet aan betekenis in; integendeel zij komen hier pas tot volledige ontwikkeling.

Het Sowjetstandpunt daarentegen is dat de nationale vormen niet voldoende zijn voor de ontwikkeling van het socialisme en dat slechts door de combinatie van de nationale en internationale aspecten van de socialistische wereld - met de klemtoon op de laatste - het socialisme kan worden gerealiseerd. Anders gezegd: Moskou stelt zich op het standpunt dat de nationale belangen van elke afzonderlijke socialistische staat ondergeschikt zijn aan de "internationalistische" belangen van de socialistische gemeenschap. Het zal duidelijk zijn dat deze visies niet te harmoniëren zijn.

Dit algemene verschil nu loopt door tot waar het uitmondt in een aanval op de positie die Moskou zichzelf toekent. Zoals bekend wenst Moskou in de socialistische gemeenschap de toon aan te geven en in de praktijk gebeurt dat ook in vergaande mate. Dit wordt o.m. gemotiveerd met de zg. wetten van het socialisme. Deze houden in dat de opbouw van het socialisme beantwoordt aan een objectief, algemeen geldig patroon dat in en door de Sowjet-Unie als eerste socialistische staat is blootgelegd. M.a.w., het Sowjetmodel is impliciet bindend voor de andere socialistische landen. Dit wijzen de Roemenen echter af. Zij leggen er de nadruk op dat de wetten van het socialisme dan wel algemeen mogen zijn maar dat zij toch altijd weer in een verschillende nationale context (zie boven) gehanteerd worden. Conclusie: Er is geen universeel geldig model. Daarmee wordt het Sowjetvoorbeeld onttroond als de maatstaf waaraan alles behoort te worden afgemeten en wordt Moskou het recht ontzegd zich op te

werpen als de instantie die over de gang van zaken in andere socialistische landen heeft te oordelen.

Van hieruit komt tenslotte de BREZJNEV-doctrine in zicht, de leer van de (in de praktijk door Moskou) beperkte soevereiniteit der (andere) socialistische landen. Voor de Sowjet-Unie is deze doctrine de logische consequentie van haar denkbeelden over de verhoudingen binnen de socialistische wereld en haar eigen plaats daarin, voor de Roemenen gaat het hier om het verwerpelijk eindpunt van een redenering die geheel tegengesteld is aan hun eigen denkbeelden.

Hoewel de verschillen tussen Boekarest en Moskou op dit punt niet groter kunnen zijn, zijn ze op het eerste gezicht overigens niet al te duidelijk. Niet alleen de Roemenen nl. spreken alsmaar over niet-inmenging, gelijke rechten, onschendbaarheid van de soevereiniteit enz., ook de Sowjets doen dat voortdurend. Het verschil ligt in de interpretatie van deze begrippen. De Sowjetleiders c.s. nl. plaatsen soevereiniteit enz. in het kader van het (uiteraard) "internationalistische" klassebelang. Richt het gebruik van de soevereiniteit van een bepaalde socialistische staat zich nu tegen dat klassebelang, dan is er sprake van misbruik van die soevereiniteit. Omdat de ware, resp. de niet-misleide communist een dergelijke fout nooit zal begaan, moet achter zo'n misbruik de eveneens internationale klassevijand zitten. Die bestrijdt men als socialistische gemeenschap vanzelfsprekend gemeenschappelijk. Wat dus in zo'n verband interventie (Tsjechoslowakije) heet, is in deze visie geen aanranding van de soevereiniteit maar een daad die de soevereiniteit van de staat in kwestie handhaaft. Want wat blijft er van soevereiniteit over als die een prooi wordt van de klassevijand?

Voor de Roemenen, die deze redenering niet willen volgen, blijft er in feite maar één weg open en die leidt naar het traditionele internationale recht zoals dat in het Westen wordt opgevat. Daarom, communistisch of niet, de soevereiniteit is voor de Roemenen een absolute en onvervreembare eigenschap van elke natie. CEAUCESCU zelf bijv. heeft niet geaarzeld te spreken over het "geheiligde" recht op nationale soevereiniteit.

Niet één leidend centrum

Voor wat betreft de verhoudingen tussen de CP-en gelden volgens de Roemenen dezelfde principes als tussen de staten. Daarom hebben de Roemenen van meet af aan geweigerd met de CPSU stelling te nemen tegen de CP-China. Net zoals elke staat een absoluut recht op zelfstandigheid heeft, zo heeft ook elke CP dat. Zoals het door de vorig jaar gehouden Roemeense partijconferentie werd vastgesteld: "... in de huidige omstandigheden is het niet langer mogelijk vast te houden aan de gedachte dat de internationale communistische beweging één leidend centrum moet hebben". Toegespitst op de praktijk komt het Roemeense standpunt in hoofdzaak hierop neer:

- de interne en externe politiek van elke afzonderlijke CP mag niet het onderwerp van kritiek of onderzoek door een andere partij zijn;
- internationale bijeenkomsten van CP-en hebben niet het recht richtlijnen op te stellen die voor alle partijen bindend zijn;
- een partij mag niet proberen in het contact met een andere partij de leiding van die partij te passeren.

Dit zijn evenzovele aanvallen op CPSU-standpunten en praktijken. In feite vormen de Roemeense denkbeelden een afwijzing van de idee van absolute uniformiteit binnen de communistische beweging en het Oosteuropese blok. De Roemenen wensen ter regeling van deze verhoudingen nieuwe principes. Principes die uitgaan van niet-inmenging "onder welk voorwendsel ook".

Een van de hoofdmotieven bij CEAUCESCU's reizen is het propageren van dit principe dat - denk aan de Conferentie voor Europese Veiligheid en Samenwerking - uiteraard niet alleen van belang is voor de betrekkingen binnen het Oostblok. Een tweede hoofdmotief is zeker ook het zoeken van economische hulp en uitbreiding van mogelijkheden voor de Roemeense handel met het buitenland. Een bijzonder belangrijk punt vooral bij de reizen naar westerse landen: Roemenië streeft nog steeds naar de status van meest begunstigde natie bij de Verenigde Staten en naar handelspreferenties van EEG-zijde. Dat CEAUCESCU met zijn reizen zijn internationaal prestige beoogt te vergroten en daarmee zijn interne machtsbasis zowel als zijn positie tegenover Moskou te versterken, is tenslotte een secundair maar eveneens belangrijk motief.